

Споредъ приблизителнитѣ изчисления на официалнитѣ власти въ границитѣ на България се намиратъ повече отъ 400,000 души бежанци. Излишно е да се спомене, че тѣ сж непоносимо бреме за държавния бюджетъ. Последниятъ и безъ това е прекомерно затрудненъ съ непосилнитѣ парични задължения по договора за миръ. Ето защо, помощитѣ, които имъ се отпущатъ сж незначителни. Мизирията имъ е непоносима. Тѣ идватъ въ най-окаяно положение, често сж пжти голи и боси. „Тѣ сж принудени да живѣятъ въ кола, въ вагони, въ подземия и хижи, въ изоставени негодни жилища, само при най-щастливъ случай въ училища. При всички тия незгоди и живѣене въ най-нехигиенични условия, често сж натпкани въ по една стая, лошо осветена и неотоплена, по нѣколко семейства отъ хора здрави, отъ лежащи болни или умирающии, та дори и родилки (професоръ д-ръ С. Ватевъ на IV меж. конгресъ за детска благотворителностъ въ Виена“).

Водителя на социалиститѣ, Вандервелдъ въ обиколката си на бежанскитѣ лагери презъ 1924 год. описва така преживѣното: „Мога да кажа, че почувствувахме, че сме стъпили въ единъ отъ кржговетѣ на ада, когато видѣхме мизерията на бежанцитѣ. И продължава той, мога смело да кажа, че това е единъ европейски скандалъ, който по-нататкъ не може да се търпи“ . . .

Освенъ обаче финансовата тежестъ, която бежанцитѣ представляватъ за българското съкровище, тѣ указватъ и голѣмо влияние върху сегашния и бждашия политически животъ на страната. Чувствителни до болезненостъ къмъ проявитѣ на живота въ присъединенитѣ области, тѣ сж единъ елементъ безъ всѣкакви връзки съ новото си отечество. Крайни въ своитѣ идеи, разположени винаги да предизвикватъ и поддръжатъ вълнения въ българското обществено мнение и не нарѣдко да усложняватъ и пречатъ на политиката на правителството: било вжтре въ страната, или вънъ, върху нормалнитѣ съседски отношения. Съ една дума бежанския въпросъ днесъ пкъ и утре съставлява една отъ най-голѣмитѣ грижи за съществуването на българската държава. Каквото и да остане териториялното разграничение на Балканския п-овъ, въпросътъ за малцинствата не ще престане да бжде отъ първостепенно значение и не ще бжде смело ако се каже, че отъ него въ голѣма степенъ може да зависи и бждашия миръ въ Европа. За това французкия общественикъ и публицистъ *Brun L. J.* на стр. XII въ *le Problème des Minorités* казва: „*Le Problème des minorités fut l'un des germes de la guerre. Pour être stable, la paix devait y apporter une solution*“.

Библиография: *Aeby* — Le droit des minorités (Rapport), Bruxelles 1922; *Annales des Nationalités*, années 1915—1918; publiées par la Libr. centrale des Nationalités — Lausanne; *Brunhes et Vallaux* — La géographie de l'histoire, Paris 1920; *Brunh. I.* — Le problème des Minorités — Edit „Spes“ Paris 1923; *Bauer (Otto)* — Die Nationalitätenfrage und die Sozialdemokratie—Wienne 1907; *Bordhin (Franz)* — Das positive Recht der nationalen Minderheiten. Berlin 1922; Comtes rendus des Conférences des Nationalités. Lausanne; *De Fur* — Guerre juste et juste paix. Paris 1920; *Epstein (Leo)* — Der nationale minderheitsschutz als internationale Rechtsproblem, Berlin 1922; *Fouques Duparc* — La Protection des Minorités de race, de langue et de religion, Paris 1922; *Forel* — Die für einen dauerhaften Frieden notwendigen Grundlagen der individuellen Freiheit (publ. p. l'organis. centrale pour la paix durable). La Haye 1916; *Gabrys* — Le problème des Nationalités (Organisat. Centrale). La Haye, 1916; *Gounot* — Le principe de l'autonomie de la volonté en droit privé, Paris 1912; *Henrion* — La nation et le droit des gens — Thèse Nancy 1911; *Johannet* — Le principe des Nationalités, Paris 1918; *Koth* — Prof. M. Halvdan — Avant-Projet d'un Traité général relatif aux droits des minorités nationales (Rapport) La Haye, Octobre 1917; *L'Union des Société Bulgares p. la Fédération des peuples* — Memoire, relatif à la situation de la minorité bulgare dans la Dobroudja du sud. Sofia 1925. *Memorandum* adressé à Mr. le Président de l'Assemblée de la Ligue des Nations; *Oeuvre accompli en faveur des réfugiés du Proche-Orient etc.* Edit. de la S. de N. — 1923; — *Premier Congrès Intern. du Droit des Peuples* — Genève, 1 au 10 Sept. 1921 (Rassegna Internazionale — Cahiers Internationaux, Anno III Nr. 10 Octobre 1924). *Renan* — Qu'est-ce qu'une nation. Paris 1887; *Rosting. H* — La protection de minorité par la S. de N. — Revue Intern. de la Croix Rouge III — 1922. *Renner* — Das Selbstbestimmungsrechts des Nationen. Vienne 1918; *Société bulgare de la Croix — Rouge* — La question des Réfugiés en Bulgarie — Sofia 1925; *Valensin (Albert)* — Les Doctrines de la force, Lyon 1922; *Vandervelde Emile* — Les Balkans et la Paix — L'Églantine — Bruxelles; *Commission mixte d'émigration Greco-Bulgare* — Constations des Membres de la commission mixte relatives à la situations des émigrants en Grèce et en Bulgarie. Athènes le 2. III. 1925; *Extrait de l'exposé fait par M. Chr. Kalfow, Ministre des Affaires Etrangères au Sobranié du 24. XII. 1924;* *Dr. Chéfik-Bey—Emin-Pacha* — Les Musulmans dans les Pays Chrétens des Balkans.